

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTON PARLAMENTINING TARIXIY TARAQQIYOTI (1991-2025)

Millat umidi universiteti

Suratjonov Ziyodulla BM-101

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida mustaqillik yillarida parlament tizimining shakllanishi, uning tarixiy bosqichlari va demokratik islohotlardagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, Oliy Majlisning bir palatali tizimdan ikki palatali tizimga o'tishi va qonun ijodkorligi sohasidagi muhim islohotlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: Parlament, Oliy Majlis, demokratiya, islohot, qonunchilik, ikki palatali tizim.

Annotation

This article explores the development of the parliamentary system in Uzbekistan during the years of independence, highlighting its historical stages and its role in democratic reforms. It also analyzes the transition of the Oliy Majlis from a unicameral to a bicameral system and the key legislative reforms implemented during this period.

Keywords: Parliament, Oliy Majlis, democracy, reform, legislation, bicameral system.

Аннотация

В данной статье рассматривается формирование и развитие парламентской системы в Узбекистане в годы независимости, освещаются её

исторические этапы и роль в демократических реформах. Также анализируется переход Олий Мажлиса от однопалатной к двухпалатной системе и важные законодательные преобразования этого периода.

Ключевые слова: Парламент, Олий Мажлис, демократия, реформа, законодательство, двухпалатная система

Kirish

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishgach, mamlakat siyosiy tizimida chuqur o'zgarishlar amalga oshirildi. Eng muhim o'zgarishlardan biri — parlament tizimining shakllanishi va mustahkamlanishidir. Parlament, ya'ni Oliy Majlis, xalq vakillik organi sifatida davlat boshqaruvida muhim o'rin egallaydi. Mustaqillik yillarida O'zbekiston parlamenti mamlakatda demokratik qadriyatlarni mustahkamlash, qonun ustuvorligini ta'minlash va fuqarolarning huquq hamda erkinliklarini himoya qilishda asosiy rol o'ynab keldi.

Asosiy qism

1. O'zbekiston parlament tizimining shakllanishi (1991–1994 yillar)

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng, yangi davlat boshqaruvi tizimini yaratish zarurati tug'ildi. 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi parlamentning huquqiy asosini belgilab berdi. Shu asosda 1995-yilda Oliy Majlis tashkil etildi. U o'sha davrda bir palatali, ya'ni yagona qonun chiqaruvchi organ sifatida faoliyat yuritgan.

Bu davrda parlament davlat mustaqilligini mustahkamlash, iqtisodiy va siyosiy barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan muhim qonunlarni qabul qildi. Jumladan, “Fuqarolik to'g'risida”, “Siyosiy partiyalar to'g'risida”, “Mahalliy davlat hokimiyati to'g'risida” kabi qonunlar yangi siyosiy tizimning poydevorini yaratdi.

2. Ikki palatali parlament tizimining joriy etilishi (2002–2005 yillar)

O'zbekiston siyosiy tizimini yanada demokratlashtirish maqsadida 2002-yilda Prezident Islom Karimov tashabbusi bilan parlament islohoti boshlandi. 2005-yil 27-yanvardan boshlab Oliy Majlis ikki palatali tizim asosida faoliyat yurita boshladi.

Yangi tuzilma quyidagilardan iborat edi:

Qonunchilik palatasi – xalq saylovi orqali shakllantiriladi;

Senat – hududiy vakillik asosida tuziladi.

Bu islohotlar natijasida hokimiyat tarmoqlari o'rtasidagi muvozanat mustahkamlandi, parlament nazorati kuchaydi va qonun ijodkorligi sifati oshdi.

3. Parlament faoliyatining yangi bosqichi (2016 yildan hozirgacha)

2016-yildan keyingi davrda Oliy Majlis faoliyati yangi bosqichga ko'tarildi. Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan "Xalq davlat idoralariga emas, davlat idoralari xalqqa xizmat qilishi kerak" degan tamoyil asosida parlament faoliyati yanada ochiq va xalqchil tus oldi.

Oliy Majlis:

aholining murojaatlarini ko'rib chiqish tizimini kuchaytirdi;

qonun loyihalarini muhokama qilishda jamoatchilik ishtirokini kengaytirdi;

xalqaro hamkorlikni rivojlantirish borasida faol ish olib bordi.

Bugungi kunda parlament faoliyati raqamli texnologiyalar yordamida modernizatsiya qilinmoqda, bu esa qonun ijodkorligini tezlashtirish va samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Xulosa

O'zbekiston parlamentining mustaqillik yillaridagi taraqqiyoti mamlakat siyosiy tizimining demokratik yo'nalishda rivojlanayotganini yaqqol namoyon etadi. Oliy Majlis nafaqat qonun chiqaruvchi organ, balki xalq manfaatlarini ifoda etuvchi va davlat siyosatini shakllantiruvchi muhim institutga aylandi. Ikki palatali tizim joriy etilishi, ochiqlik va jamoatchilik ishtiroki parlament faoliyatining yangi bosqichini boshlab berdi. Shunday qilib, O'zbekiston parlamenti davlat mustaqilligini mustahkamlash, huquqiy demokratik jamiyat barpo etishda hal qiluvchi o'rin tutadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 1992.
2. Karimov I.A. O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari. – Toshkent: O'zbekiston, 1997.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2021.
4. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi rasmiy sayti – www.parliament.gov.uz
5. Raximov A. O'zbekiston parlament tizimining shakllanishi va rivojlanishi. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2020.

